

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Кафедра публічного управління,
менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор ННІ неперервної освіти і туризму
д.ю.н., професор Іван Гриценко
“5” червня 2023 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри публічного управління,
менеджменту інноваційної діяльності
та дорадництва
Протокол № 15 від “5” червня 2023 р.
В.о. завідувача кафедри:
д.держ.упр., доцент Сергій Приліпко

“РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП “Публічне управління та адміністрування”
д.держ.упр., доцент Сергій Приліпко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ ГРОМАДСЬКЕ ВРЯДУВАННЯ”

Галузь знань: 28 “Публічне управління та адміністрування”

Спеціальність 281 “Публічне управління та адміністрування”

Освітньо-професійна програма: “Публічне управління та адміністрування”

Освітній ступінь: бакалавр

Розробник: ст. викладач кафедри публічного управління, менеджменту
інноваційної діяльності та дорадництва, к.н.д.у. Сизон Володимир Григорович

Київ – 2023

**1. Опис навчальної дисципліни
“Громадське врядування ”**

Галузь, спеціальність, ОПП, освітній ступінь	
Галузь знань	28 “Публічне управління та адміністрування”
Спеціальність	281 “Публічне управління та адміністрування”
Освітньо-професійна програма	“Публічне управління та адміністрування”
Освітній ступінь	Бакалавр
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Обов’язкова
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проект (робота)	–
Форма контролю	Екзамен
Показники навчальної дисципліни для очної форм навчання	
	денна форма навчання
Рік підготовки	2
Семестр	3
Лекційні заняття	30 год.
Практичні заняття	30 год.
Самостійна робота	60 год.
Індивідуальні завдання	-
Кількість тижневих аудиторних годин	4 год.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Громадське врядування» є набуття здобувачами загальних та спеціальних компетентностей щодо системного вивчення основ громадського врядування від теоретичних засад організації до застосування в практичній діяльності.

Завдання полягає у формуванні у здобувачів теоретичних знань та набутті практичних навичок щодо процесів, суб'єктів та об'єктів громадського врядування, механізмів взаємодії інститутів громадянського врядування з інститутами публічної влади в Україні.

Програмні результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

сучасні підходи до публічного управління та адміністрування в контексті розвитку громадянського врядування;

теоретичні основи та практичні підходи до організації громадського врядування;

нормативно-правові основи громадянського врядування в Україні;
механізми взаємодії громадянського суспільства та органів влади.

вміти:

розробляти програмні документи щодо розвитку громадянського врядування в різних галузях та сферах на основі командної роботи;

використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері громадянського врядування;

використовувати інструменти електронної демократії в сфері публічного управління та адміністрування;

впроваджувати механізми громадського врядування та взаємодії із органами державної влади.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність: здатність використання теоретичних знань та набутті практичних навичок щодо публічного управління та адміністрування в контексті розвитку громадянського врядування.

загальні компетентності (ЗК): здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями; здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатність бути критичним і самокритичним; здатність працювати в команді; вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; навички міжособистісної взаємодії; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

спеціальні (фахові) компетентності (СК): здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів; здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади громадського врядування

Тема 1. Теоретичні засади та основні поняття громадського врядування.

Ключові поняття: *громадянське суспільство, громадські організації, підходи до визначення поняття врядування та громадське врядування, самоврядування, належне врядування.*

Питання для самопідготовки за темою 1

1. Поняття громадянського суспільства.
2. Ознаки громадянського суспільства.
3. Які функції та можливості в сучасних умовах громадянського суспільства?
4. Який алгоритм взаємодії держави і громадського суспільства?
5. Що таке врядування?
6. Паралель між поняттями врядування і самоврядування.
7. Громадське врядування. Суб'єкти та об'єкти громадського врядування.
8. Принципи реалізації громадського врядування.
9. Завдання та роль громадського врядування у формуванні та реалізації державної політики.

Тема 2. Організаційні та нормативно-правові засади громадського врядування

Ключові поняття: *демократія, громадянська активність, громадянська участь, нормативно-правові засади громадського врядування, громадські об'єднання, громадські організації, статут громадського об'єднання.*

Питання для самопідготовки за темою 2

1. Які існують обмеження щодо утворення і діяльності громадських об'єднань?
2. Як гарантується право на свободу об'єднання?
3. Хто може бути засновником громадського об'єднання?
4. Як утворюються відокремлені підрозділи громадського об'єднання?

5. Яка процедура акредитації відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації?

6. Які засади взаємодії громадських об'єднань з органами державної влади, органами місцевого самоврядування?

7. Яка фінансова підтримка громадських об'єднань за рахунок коштів державного бюджету ?

8. Які способи припинення діяльності громадського об'єднання?

9. Який порядок припинення діяльності громадського об'єднання ?

10. Яку відповідальність несуть громадські об'єднання за порушення законодавства?

Тема 3. Громадські об'єднання як фактор становлення громадянського суспільства та захисту прав людини

Ключові поняття: *ідея громадянського суспільства, громадянське суспільство, громадські об'єднання, конституційні права, державна влада, правові стандарти у сфері реалізації громадянськими об'єднаннями участі в механізмі захисту прав людини.*

Питання для самопідготовки за темою 3

1. Охарактеризуйте законодавче забезпечення рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків в Україні.

2. Які принципи регулювання взаємовідносин органів державної влади та громадських об'єднань?

3. Які принципи діяльності неурядових правозахисних організацій?

4. Роль громадських організацій у захисті конституційних прав внутрішньо переміщених осіб.

5. Роль недержавних організації у громадянському суспільстві.

6. Що таке суспільно корисні громадські об'єднання?

7. Охарактеризуйте нормативно - правові документи щодо захисту прав людини.

8. Які форми взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства щодо захисту прав людини.

9. Шляхи вдосконалення законодавства про громадські об'єднання у відповідності до міжнародних стандартів.

Тема 4. Концепції публічного управління. Громадське врядування в рамках сучасних міжнародних ініціатив.

Ключові поняття: *держава, громадянське суспільство, управління, концепції публічного управління, врядування, добре врядування, погане врядування, Концепція New Governance, Концепція Good Governance (ООН).*

Питання для самопідготовки за темою 4

1. Які існують концепції публічного управління?
2. У чому новизна концепція нового державного менеджменту?
3. У чому суть «Good Governance»?
4. Які принципи належного врядування?
5. «Погане врядування» та шляхи його подолання.
6. Які сучасні моделі громадського врядування?
7. У чому новизна Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»»?
8. Як реалізується в Україні «Партнерство «Відкритий Уряд»?

Тема 5. Теоретико-методологічні засади державної політики сприяння розвитку громадського врядування в Україні

Ключові поняття: державна політика реалізації інтересів держави і суспільства; громадські організації як демократичний елемент публічного управління; взаємодія державної влади і громадських організацій; напрями розвитку громадських організацій; міжнародний досвід державного сприяння розвитку громадських організацій.

Питання для самопідготовки за темою 5

1. Яке місце громадської організації в розвитку системи координат держави і суспільства?
2. Чи належить громадська організація до одного з необхідних елементів демократичного управління?
3. Які виклики інституційного ребрендингу громадських організацій ?
4. Яка роль громадських організацій національних меншин у процесі консолідації українського суспільства?
5. Які етапи розвитку громадських організацій в Україні в контексті взаємодії держави і громадського суспільства?
6. Яка методологія дослідження громадських організацій в системі загальнодержавних координат?
7. У чому полягає відмінність діяльності громадських організацій в Україні та країнах ЄС під час коронавірусної пандемії ?
8. Особливості діяльності громадських організацій в Україні та країнах ЄС в умовах російсько-української війни.
9. Яке функціональне визначення громадської організації як соціального-провайдера?
10. Які нормативно-правові акти регулюють політику сприяння розвитку громадянського суспільства?

Тема 6. Механізми взаємодії в контексті громадського врядування

Ключові поняття: форми, взаємодії суспільства і влад прозорість влади;, комунікація влади із суспільством; участь громадськості у прийнятті

рішень на державному та місцевому рівнях; інструменти взаємодії: громадське обговорення, громадська рада, робочі групи (ради), звернення громадян, електронна петиція, меморандум про взаєморозуміння; громадський контроль за діяльністю влади; соціальний діалог у вирішенні суспільних проблем.

Питання для самопідготовки за темою 6

1. Які правила громадського обговорення проєктів нормативно-правових актів?
2. Які основні завдання громадської ради?
3. Як організована діяльність громадських рад в Україні?
4. Який порядок розгляду електронної петиції, що адресується Президентові України?
5. Яка відповідальність за порушення законодавства про звернення громадян?
6. Як подати електронну петицію?
7. Які вимоги до оформлення звернення громадян?
8. Який порядок розгляду звернення громадян?
9. Які інструменти співпраці державних органів і громадськості на місцевому рівні в Україні?
10. Який механізм та процедура залучення громадськості до прийняття рішень?

Тема 7. Проєктний менеджмент в діяльності громадських організацій

Ключові поняття: *проєктна діяльність; класифікація проєктів; модель управління проєктами; теорія проєктного менеджменту; життєвий цикл проєкту стратегічне та оперативне планування діяльності громадських організацій; моніторинг та оцінка проєктної діяльності організацій; проєктний менеджмент для розвитку територіальних громад.*

Питання для самопідготовки за темою 7

1. Дайте визначення «проєкт» та визначте, за якими ознаками він відрізняється від інших видів діяльності?
2. Які міжнародні асоціації та організації займаються стандартизацією проєктної діяльності?
3. Які функції проєктного менеджменту?
4. Назвіть основних учасників проєкту.
5. Охарактеризуйте системну модель управління проєктами.
6. У чому полягає зміст ініціації проєкту, які основні її стадії?
7. Які основні розділи бізнес-плану проєкту?
8. Які основні етапи структуризації проєкту?
9. Суть поняття «зміст» у контексті проєкту?
10. Що таке сіткове планування у проєкті?

Змістовий модуль 2. Взаємодія громадськості з органами публічної влади

Тема 8. Взаємодія органів державної влади з громадськістю.

Ключові поняття: засади взаємодії органів державної влади з громадськістю; етапи взаємодії органів державної влади з громадськістю; рівні органів державної влади з громадськістю; консультація з громадськістю; оцінка ефективності діяльності органів державної влади з громадськістю; міжнародний досвід взаємодії органів державної влади з громадськістю; напрями покращення взаємодії органів державної влади з громадськістю.

Питання для самопідготовки за темою 8

1. Які є форми консультації з громадськістю?
2. Чим регулюється порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики?
3. Які методи проведення консультацій з громадськістю?
4. У чому полягає різниця між безпосередньою формою та опосередкованою формою проведення консультацій?
5. Кому належить право письмово звертатися до органів державної влади, посадових і службових осіб цих органів?
6. У чому полягає сутність «прозорість» у взаємодії органів державної влади з громадськістю?
7. Коли проведення консультацій з громадськістю є обов'язково?
8. Який строк встановлюється для проведення публічних громадських консультацій?
9. Яку форму публічних громадських консультацій доцільно обрати, якщо необхідно зібрати думки та погляди вузьких спеціалістів з питань, які є предметом інтересу органу влади?
10. Оцінка ефективності діяльності органів державної влади з громадськістю?

Тема 9. Взаємодія органів місцевого самоврядування з громадськістю

Ключові поняття: теоретичні засади взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю; принципи взаємодії місцевих громад з громадськістю; етапи взаємодії з громадськістю; інструменти взаємодії з громадськістю; консультації з громадськістю; взаємодія органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань в умовах децентралізації; оцінка ефективності взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю.

Питання для самопідготовки за темою 9

1. Що охоплює управлінська функція зв'язків з громадськістю?
2. Що належить до обов'язків служби зв'язків з громадськістю?

3. Який вид комунікаційної стратегії створюється з метою покращення іміджу?

4. Що належить до функцій комунікаційної стратегії місцевого самоврядування?

5. Який маркетинговий інструмент дозволяє виявити фактори зовнішнього середовища, які можуть вплинути на діяльність місцевої громади?

6. Що належить до цифрової стратегії органу місцевого самоврядування?

7. Хто може ініціювати консультації з громадськістю?

8. Які види моніторингу використовуються органами місцевого самоврядування для налагодження взаємодії з громадськістю?

9. Форми взаємодії громадськості з органами місцевого самоврядування?

10. Напрями вдосконалення механізмів взаємодії громадськості з органами місцевого самоврядування.

Тема 10. Профспілка як форма громадського врядування

Ключові поняття: *поняття професійна спілка; права професійних спіло; обов'язки професійних спілок; правові підстави здійснення громадського контролю професійними спілками; професійні спілки як інститут громадянського суспільства; законодавство про професійні спілки; членство у профспілках; статuti професійних спілок.*

Питання для самопідготовки за темою 10

1. Що таке професійна спілка?
2. Охарактеризуйте міжнародні зв'язки профспілок?
3. Який статус мають профспілки?
4. Яка процедура легалізації всеукраїнських профспілок?
5. Чи можуть профспілки мати власну символіку?
6. Як припиняє діяльність профспілка?
7. Які обов'язки профспілок?
8. Які права профспілок у галузі соціального страхування?
9. Яку роль виконують профспілки щодо організації масових заходів?
10. Які основні повноваження профспілок щодо питань охорони здоров'я громадян, фізичної культури, спорту, туризму та охорони довкілля?

**Структура навчальної дисципліни
“Громадське врядування”**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади громадського врядування					
Тема 1. Теоретичні засади та основні поняття громадського врядування	12	4	4		4
Тема 2. Організаційні та нормативно-правові засади громадського врядування.	12	4	4		4
Тема 3. Громадські об'єднання як фактор становлення громадянського суспільства та захисту прав людини	6	2	2		2
Тема 4. Концепції публічного управління. Громадське врядування в рамках сучасних міжнародних ініціатив.	8	2	2		4
Тема 5. Теоретико-методологічні засади державної політики сприяння розвитку громадського врядування в Україні	12	4	4		4
Тема 6. Механізми взаємодії в контексті громадського врядування	10	2	2		6
Тема 7. Проектний менеджмент в діяльності громадських організацій	10	2	2		6
Разом за змістовим модулем 1	60	15	15		30
Змістовий модуль 2. Взаємодія громадськості з органами публічної влади					
Тема 8. Взаємодія органів державної влади з громадськістю	12	3	3		6
Тема 9. Взаємодія органів місцевого самоврядування з громадськістю	12	2	2		8
Тема 10. Профспілка як форма громадського врядування.	12	4	4		4
Разом за змістовим модулем 2	60	15	15		30
Усього годин	120	30	30		60

4. Темы практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні засади та основні поняття громадського врядування	4
2	Організаційні та нормативно-правові засади громадського врядування.	4
3	Громадські об'єднання як фактор становлення громадянського суспільства та захисту прав людини	2
4	Концепції публічного управління. Громадське врядування в рамках сучасних міжнародних ініціатив.	2
5	Теоретико-методологічні засади державної політики сприяння розвитку громадського врядування в Україні	4
6	Механізми взаємодії в контексті громадського врядування	2
7	Проектний менеджмент в діяльності громадських організацій	2
8	Взаємодія органів державної влади з громадськістю	3
9	Взаємодія органів місцевого самоврядування з громадськістю	2
10	Профспілка як форма громадського врядування.	4
Усього		30

5. Контрольні питання

для визначення рівня засвоєння знань здобувачами вищої освіти

1. Поняття громадського врядування та громадянського суспільства.
2. Види громадського врядування.
3. Суб'єкти та об'єкти громадського врядування.
4. Принципи реалізації громадського врядування.
5. Завдання та роль громадського врядування у формуванні і реалізації державної політики.
6. Три сектори публічного управління.
7. Інституційні форми організації громадського врядування.
8. Ієрархічний підхід до взаємодії суспільства та влади.
9. Мережевий підхід до взаємодії суспільства та влади.
10. Оцінювання ефективності взаємодії суспільства та влади
11. Ризики у процесі взаємодії суспільства та влади.
12. Концепція New Governance.
13. Концепція Good Governance (ООН).
14. Критерії Good Governance.
15. Органи самоорганізації населення в Україні.
16. Профспілки як форма громадського врядування.
17. Об'єднання роботодавців.
18. Асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільних об'єднань.
19. Партнерство «Відкритий Уряд».
20. Нормативно-правова база функціонування громадських об'єднань в Україні.
21. Функції громадських об'єднань.
22. Представництво інтересів та саморегулювання.
23. Характеристика саморегульованих організацій в Україні.
24. Сучасний стан розвитку громадських об'єднань аграрної сфери в Україні.
25. Поняття, основні форми, принципи взаємодії суспільства і влади.
26. Прозорість влади, комунікації із суспільством.
27. Участь громадськості у прийнятті рішень на державному та місцевому рівнях.
28. Застосування інструментів взаємодії: громадське обговорення.
29. Застосування інструментів взаємодії: громадська рада.
30. Застосування інструментів взаємодії: робочі групи (ради).
31. Застосування інструментів взаємодії: звернення громадян.
32. Застосування інструментів взаємодії: електронна петиція.
33. Застосування інструментів взаємодії: меморандум про взаєморозуміння.
34. Сучасні технології забезпечення прозорості діяльності органів публічної влади.
35. Громадський контроль за діяльністю владних інститутів.
36. Соціальний діалог у вирішенні суспільних проблем.
37. Сутність та основні завдання соціального партнерства
38. Інституційне забезпечення соціального діалогу
39. Специфіка взаємодії суспільства та влади та рівні громад.

40. Нормативно-правова база доступу до публічної інформації в Україні:
41. Основні методи громадського контролю та їх використання в Україні.
42. Закономірності взаємовпливу владних та суспільних інститутів.
43. Основні умови та чинники ефективного громадського контролю.
44. Особливості взаємодії державної влади та громадянського суспільства.
45. Основні підходи та моделі взаємодії суспільства та влади.
46. Напрями покращення прозорості діяльності органів влади в Україні.
47. Методи одержання органами влади зворотного зв'язку.
48. Механізм та процедура залучення громадськості до прийняття рішень.
49. Порядок розгляду електронної петиції, що адресується Президентові України.
50. Форми взаємодії громадськості з органами місцевого самоврядування.

6. Методи навчання

Під час викладання курсу передбачено використання методики проблемного навчання, технології дистанційного навчання та модульно-рейтингова системи навчання.

На лекціях зосереджується увага здобувач вищої освіти на вивченні питань щодо організації освітнього процесу в університеті, функціонування системи публічного управління та адміністрування. Лекційний матеріал подається у формі тестових слайдів, схем, графіків, відеофайлів, онлайн-курсів, тренінгів.

Формування вмінь здобувач вищої освіти за визначеними темами практичних занять відбувається у формі: презентації результатів індивідуальної та колективної роботи; дискусії, круглого столу; виконання практичних завдань; тестування або написання контрольної роботи під час проміжних атестацій.

Самостійна робота полягає у самостійному опрацюванні здобувач вищої освіти визначених тем у програмі, нормативно-правової бази, навчально-методичної, наукової літератури та інших джерел інформації та передбачає надання відповідей на запитання для самоконтролю. Під час самостійної роботи здобувач вищої освіти працює над лекційним матеріалом та використовує джерельну базу.

7. Форми контролю

Видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації. Поточний контроль у формі опитування та виконання завдань здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи. Проміжна атестація проводиться у формі тестування або написання контрольної роботи після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Семестрова атестація проводиться у формі семестрового заліку у письмовій (електронній) формі.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачів вищої освіти

Оцінювання здобувачів вищої освіти відбувається згідно Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, затвердженого Вченою радою НУБіП України. Після проведення проміжних атестацій із змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок визначається рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи R_{nr} (не більше 70 балів).

Для визначення рейтингу здобувачів вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{дис}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (здобувачів вищої освіти) з навчальної роботи R_{nr} (до 70 балів): $R_{дис} = R_{nr} + R_{ат}$.

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з таблиці 1.

Таблиця 1

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Оцінка **“Відмінно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який систематично працював протягом семестру, показав під час екзамену різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань.

Оцінка **“Добре”** виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поповнення у ході подальшого навчання та професійної діяльності.

Оцінка **“Задовільно”** виставляється здобувачу вищої освіти, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі похибки у відповідях на іспиті і при виконанні іспитових завдань, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених похибок під керівництвом науково-педагогічного працівника.

Оцінка “Незадовільно” виставляється здобувачу вищої освіти, який не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи.

9. Методичне забезпечення

Навчально-методичний комплекс включає робочу програму, курс лекцій, презентаційні матеріали, завдання для виконання практичних робіт, питання для самопідготовки, комплект тестових завдань для проведення підсумкової атестації, електронний курс.

10. Рекомендована література

Основна:

1. Конституція України
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України «Про Кабінет Міністрів України»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Закон України «Про громадські об'єднання»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>
6. Громадянське суспільство в Україні: становлення та розвиток : навч. посіб. / кол. авт. : А. М. Михненко, С. О. Кравченко, І. В. Пантелейчук та ін. - К. : УкрСІЧ, 2015. 347 с. 5.
7. Публічне врядування : навчальний посібник / Л. Ю. Гордієнко, С. В. Лукашев. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 388 с. (Укр. мов.)
8. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні [Текст] : посіб. – К. : Ленвіт, 2012 . 64 с
9. Місцеві ініціативи та залучення громадськості до здійснення місцевого самоврядування. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування /Карий О.І., Панас Я.В./ Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 176 с

11. Інформаційні ресурси:

1. Навчальний портал НУБіП України <https://elearn.nubip.edu.ua/>
2. Офіційний портал Верховної ради України <https://rada.gov.ua/>
3. Офіційний інтернет-представництво Президента України <https://www.president.gov.ua>

4. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт міжнародної Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»»: <https://www.opengovpartnership.org/>
7. Веб-сайт Бібліотеки Конгресу США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.loc.gov/>
8. Веб-сайт Британської бібліотеки (The British Library) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bl.uk/.
9. Веб-сайт Державної наукової установи — Книжкової палати України імені Івана Федорова (Київ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrbook.net/>.
10. Веб-сайт Національної бібліотеки Франції (Bibliothèque Nationale de France (BNF)) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bnf.fr/.
11. Веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України (Київ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nplu.org/>.
12. Законодавча база Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
16. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/>.
17. Навчальний портал НУБіП України. Електронний навчальний курс «Громадське врядування» <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4739>